

Er ref: LI2024/01755
Christer Pettersson

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet,
Transportmarknadsenheten
li.remissvar@regeringskansliet.se
li.transport.remissvar@regeringskansliet.se

Vår ref: R:2024-64
Elin Swedlund

elin.swedlund@skogsindustrierna.se
070-8877015

Yttrande över Remiss av promemorian Statsbidrag till enskild väghållning

Skogsindustrierna tackar för möjligheten att lämna synpunkter på Landsbygds- och infrastrukturdepartementet promemoria om Statsbidrag till enskild väghållning.

Sammanfattning

Skogsindustrierna:

- Tillstyrker att berörda förordningar ändras enligt förslaget med undantag från:
 - Avstyrker att 7§1p om att årligt vägbidrag endast får lämnas om väg hålls öppen "utan avgift". Detta då statsbidraget inte en full kostnadstäckning utan ett bidrag och att en vägförening måste få uttaxera medlemmar för överskjutande kostnader.
 - Möjligheten att ansöka om kostnadstäckning för lantmäterikostnaden för att bilda eller ompröva en gemensamhetsanläggning bör inkluderas i förordningen om statsbidrag till enskild väghållning.
- Rekommenderar att implementeringarna av ändringarna, samt framtagande av övriga föreskrifter som behövs, görs i enlighet med den strategi som flertalet branscher och myndigheter håller på att ta fram och som förväntas vara klar under 2025. (Se nedan)
- Önskar se att regeringen inkluderar även Skogsindustrierna i kommande utredningar som rör enskilda vägar.

Skogsindustrierna välkomnar förslagen nedan, med önskemål om tillägg a-e:

- Förenklingar i fråga om gränsdragningen mellan byggande av väg och särskilda driftåtgärder, samt den utökade möjligheten att lämna bidrag för särskilda åtgärder om det finns särskilda skäl.
- Att Trafikverket ska tillhandahålla lättillgänglig, kvalificerad och behovsanpassad information och rådgivning till enskilda väghållare om byggande och drift av vägar som även är av allmänt intresse.
 - a) Trafikverket bör således inte bara ge vägledning och stöd i frågor som rör statsbidrag, utan också avseende väghållning.
 - b) Trafikverket bör ge vägledning genom flera metoder, bla i samband med tillsyn.
 - c) Trafikverkets utredare bör vara fler till antalet samt inneha teknisk vägkompetens.
 - d) Trafikverket gör en generös tolkning av vilka vägar som anses vara av allmänt intresse.
 - e) Trafikverket bör tillhandahålla information även till icke bidragstagande vägar.

- Att anslaget 1:2 Vidmakthållande av statens transportinfrastruktur, utgiftsområde 22, ska ändras på så sätt att anslaget får användas till utgifter för statsbidrag till enskild väghållning
- Att Trafikverket bör uppmuntra enskilda väghållare att samarbeta med varandra, och inte enbart för att öka förutsättningarna för en kostnadseffektiv vinterväghållning, utan för att effektivisera väghållningen i sin helhet.
- Att särskilt vägbidrag kan beviljas under särskilda förutsättningar även till enskilda väghållare som ej ansökt eller beviljats årligt vägbidrag. Detta då riskerna för extremväder tyvärr ökar.
- Att medel kan betalas ut till annan än väghållaren (29§ 3p)

Skogsindustrierna står bakom remissvaren från Riksförbundet Enskilda Vägar och Lantbrukarnas Riksförbund.

Skogsindustriernas yttrande

Förutsättningar för bidrag

I förslag till förordning om stadsbidrag till enskild väghållning (kap.2.1) 7 § 1p. står att "Årligt bidrag får lämnas endast om vägen hålls öppen för allmän trafik, utan avgift". Denna formulering riskerar skada såväl enskilda fastighetsägare som samfällighetsföreningar som förvaltar en eller flera gemensamhetsanläggningar. Stadsbidraget är inte en full kostnadstäckning utan ett bidrag. Överskjutande kostnader måste en vägförening kunna uttaxera sina medlemmar på utan att riskera att behöva återbetala och förlora stadsbidraget. En väghållare (privat/eller förening) måste även kunna uppbringa slitageavgift för externtrafik, ex. främmande virkestransporter eller om en aktör tillfälligt behöver nyttja vägen för byggnation av en vindpark eller. dyl. För att inte underminera Anläggningslagens syfte och intentioner måste även en väghållare kunna uppbringa avgift (engångsersättning eller löpande) av ny aktör som har ett stadigvarande behov av vägen, exempelvis en grustäkt eller en ledningsägare som anlägger en ny ledning eller ställverk och där en stadsbidragsväg frekvent kommer nyttjas för åtkomst av deras anläggning.

Bidrag för lantmäteriförrättningar

Det enskilda vägnätet utgör ett allt mer finmaskigt nät där god väghållning för framkomlighet blir allt viktigare ur ett samhällsperspektiv. Idag undviker dock lejonparten av befintliga vägföreningar, enskilda fastighetsägare och andra sammanslutningar för väghållningen att ansöka och genomföra en anläggningsförrättning till följd av den kraftigt ökade kostnadsbilden. För att uppfylla de transportpolitiska målen bör, inom ramen för stadsbidrag, möjligheten att ansöka om kostnadstäckning för lantmäterikostnaden att bilda, eller ompröva, en gemensamhetsanläggning lyftas med i förordningen om stadsbidrag till enskild väghållning.

Inhämta och sprida kunskap och information

Informationsspridning kan med fördel göras genom att Trafikverket kallar väghållaren till den fysiska vägtillsynen. Det skulle ge ett bra tillfälle att ge kvalificerad och behovsanpassade information och rådgivning enligt förslaget om Vägledning och stöd till enskilda väghållare (s. 50). Skogsindustrierna menar att publikationer på Trafikverkets hemsida inte utgör en fullgod tillgång till information för väghållare, särskilt inte de som idag saknar kunskap och erfarenhet, (s. 52), utan hemsidan behöver kompletteras med fler metoder. Skogsindustrierna menar även att tillräcklig praktisk kunskap inte kan inhämtas via lokala entreprenörer (s. 51) då vägförvaltning är en komplex verksamhet där teknik blandas

med ekonomi och juridik, och att det därför är olämpligt att förlita sig fullt ut på upphandlade entreprenadtjänster. Därav behovet av att Trafikverket eller annan lämplig part tillhandahåller kompetensen.

Skogsindustrierna välkomnar Riksförbundet Enskilda Vägars förslag (sid 52) om att Trafikverkets utredare borde vara fler till antalet och ha vägteknisk kompetens. Då uppdraget är att lämna förslag till förändringar och upprätta nödvändiga författningsförslag så önskar Skogsindustrierna att detta förslag tas med.

Enskilda vägars värde för Sverige och för skogsbruk och skogsindustri

90 procent av skogsbrukets råvarutransporter startar på en enskild väg. Det enskilda vägnätet är alltså en oundgänglig del för skogsbruket

90 procent av skogsbrukets råvarutransporter startar på en enskild väg. Detta vägnät är alltså nödvändigt för skogsbrukets existens.

Svensk skogsnäring exporterade varor för 184 miljarder kronor under 2023 och skapar årligen sysselsättning för 140 000 personer och många av jobben finns på landsbygden, inte minst i Norrland. Genom skatteintäkterna som dessa jobb genererar finansieras ytterligare 30 000 jobb inom vård, skola och omsorg. Skogsindustrins samlade investeringar i Sverige mellan 2021 och 2023 var 42 miljarder kronor. Förutom jobb, skatteintäkter och investeringar bidrar skogsnäringen också med klimatnytta. Skogsnäringens samlade klimatnytta uppgick till 93 miljoner ton CO₂ under förra året. Det är mer än dubbelt så mycket som Sveriges utsläpp av växthusgaser. Förklaringen ligger i att välskötta och växande skogar tar upp koldioxid, och att träbaserade produkter som träprodukter, papper och kartong fortsätter lagra in kolet som träden tagit upp. Dessutom minskar skogens produkter samhällets behov av fossilbaserade produkter och därmed kan vi förhindra utsläpp av stora mängder fossil koldioxid.

Dessutom bedriver 9 av 10 lantbrukare sin verksamhet utmed en enskild väg och över 1,5 miljon husfastigheter ligger utmed enskilda vägar. Ansvaret för dessa vägar ligger på vägföreningar, företag och privatpersoner, vars förutsättningar varierar stort både kunskapsmässigt och ekonomiskt.

Ett väl underhållet vägnät är avgörande för samhällsservice och näringslivets konkurrenskraft, särskilt i landsbygdsområden där vägarna är livsviktiga för daglig transport och krisberedskap.

Nybyggnadskostnaden för Sveriges enskilda vägnät motsvara 200 miljarder kronor

Skogforsk gör bedömningen att nybyggnadskostnaden för Sveriges enskilda vägnät bedöms motsvara ca 200 miljarder kronor. De bedömer också att det är rimligt att anta att Sveriges enskilda vägar håller en nivå som motsvarar ett nedskrivningsvärde om 50 %. Troligen håller de dock högre standard än så. Detta ger att Sveriges Enskilda vägnät håller ett anläggningsvärde på runt 100 miljarder kronor. (Bedömningarna baseras främst på Skogsindustrins erfarenheter om kostnaden för att bygga enskilda vägar, samt de funktionella vägklasserna 7-9 som benämns Huvudväg, Normalväg och Nollväg i Biometria. Klassning av skogsbilvägar 2021, s. 4.)

Strategi för enskilda vägar, en förutsättning för livet utanför städerna

Branscher och myndigheter arbetar idag fram en gemensam strategi för enskilda vägar " *Strategi för enskilda vägar, en förutsättning för livet utanför städerna* "

Trots ett anläggningsvärde på cirka 100 miljarder kronor saknas idag ett tydligt statligt samordnaransvar/huvudmannaskap för regelverk och förvaltning för enskilda vägar, och då särskilt för de 80 procent enskilda vägar som inte får statsbidrag. Det finns stor potential att effektivisera de enskilda vägarna, som utgör hela 75 procent av Sveriges totala vägnät. Ett samordnat statligt huvudmannaskap, ökad kompetens samt ordnad förvaltning är nödvändigt för att långsiktigt säkra hållbarhet och robusthet i hela vårt svenska vägnät.

Idag får 20 procent av de enskilda vägarna visst bidrag och kunskapsstöd från Trafikverket. Resterande 80 procent saknar en sådan huvudman, trots att majoriteten av dessa vägar är öppna för allmänheten. De senaste 30 åren har allt mindre fokus riktats mot enskilda vägar, varför Skogsstyrelsen tog initiativ 2021 till ny samverkansprocess vilken resulterade i rapporten [Nulägesbeskrivning av enskilda vägar med inriktning på skogsbrukets transporter](#) 2023.

Skogsindustrin tar därför tillsammans med Skogsstyrelsen och ett antal andra branscher fram en gemensam strategi för Sveriges enskilda vägnät. Den syftar till att ena alla aktörer inom näringsliv, civilsamhälle, stat, kommun, myndigheter och akademien i en gemensam målbild för Sveriges enskilda vägnät.

Strategin förväntas vara klar 2025 och identifierar i dag fyra områden som bör säkerställas:

- Statlig samordning; för konkurrenskraft och robusthet i hela landet.
- Rättssäker samverkan mellan väghållare; för effektivare väghållning.
- Effektivare nyttjande och underhåll; genom bättre lägesbild, säkrad materialtillgång och utveckling av underhållstekniker.
- Säkra kompetens genom utbildning och byggnormer för att säkerställa vägkvaliteten.

Skogsindustrierna rekommenderar att implementeringen av ändringar i lagförslaget, samt framtagande av övriga föreskrifter som behövs, görs enligt denna strategi, och Skogsindustrierna välkomnar regeringen att ingå i detta strategi-arbete.

Skogsindustriernas utgångspunkt

Skogsindustrins Framtidsagenda bygger på tre löften som tar sikte på 2040, när nästa generation uppnår vuxen ålder. Vi tror att samarbete är vägen framåt: Framtiden formar vi tillsammans.

De tre löfterna är:

- Till 2040 ska skogsindustrins klimatnytta öka med 30 procent.
- 2040 ska skogsindustrins produkter vara helt fossilfria och återvinningsbara.
- 2040 ska Sverige ha livskraftiga skogar med en rikare biologisk mångfald.

Idag uppgår skogsnäringens årliga klimatnytta till cirka 93 miljoner ton koldioxidekvivalenter (CO₂e). Skogsindustrins ambition är att öka denna klimatnytta med 30 procent, till 122 miljoner ton

koldioxidekvivalenter, till 2040. Den stora möjligheten ligger inom ökad substitution, vilket sker bland annat när vi bygger hus i det förnybara materialet trä – hus som tillverkas i svenska husfabriker vilket skapar prisvärda hem, minskar svinnet från byggindustrin, och lagrar in koldioxid under husets livstid.

Det enskilda vägnätet är en förutsättning för att Skogsindustriernas framtidsagenda ska gå att genomföra.

För Skogsindustrierna

Elin Swedlund

Transportansvarig

Skogsindustrierna – organisationen för företag som förädlar trä till fossilfria och förnybara material och produkter. I verksamheten ingår Svenskt Trä och sekretariatet för BioInnovation.

Skogsindustrierna företräder ca 40 massa- och pappersbruk, 80 sågverk och 105 företag med övrig verksamhet i Sverige.